

Effectiveness of Development Emotional Quotient and Reinforce Positive to Improve Discipline in Early Childhood Programs base on Family Participation in Pua District, Nan Province

Chulalux Yawinchan*

Wichaporn Khantamool**

Rabob Netthip***

Abstract

The quasi-experimental research aimed to study the effectiveness of development emotional quotient and reinforce positive to improve discipline in early childhood programs base on family participation in Pua district, Nan province. The sample were 157 couple of parent and early childhood selected by simple random sampling. The research instruments consisted of 1) Emotional quotient and reinforce positive to improve discipline in early childhood programs base on family participation. The activities 4 times duration of the program was 16 weeks as follows: 1.1) developing relationships 1.2) reinforcement positive discipline 1.3) create child's intelligence no.1 and 1.4) create child's intelligence no.2. 2) A questionnaire consist of general information, knowledge & skills and behaviors of improve emotional quotient and reinforce positive discipline in parent and 3) EQ assessment form. Data were analyzed by descriptive statistics and t-test dependent

The results revealed that: 1) Knowledge and skills of the parents after enrolling the program was significantly higher than before enrolling at .05 level ($\bar{x} = 50.41$, S.D. = 3.242) 2) Behaviors toward reinforcing positive in childhood students of the parents after enrolling the program was significantly higher than before enrolling at .05 level ($\bar{x} = 122.17$, S.D. = 4.103) 3) Emotional quotient of early childhood students after enrolling the program was significantly higher than before enrolling at .05 level ($\bar{x} = 14.48$, S.D. = 1.066) respectively.

Keywords: Early Childhood, Emotional Quotient and Reinforce Positive to Improve Discipline in Early Childhood Programs.

---

* Registered Nurse, Professional Level, Pua Crown Prince Hospital, Nan Province

** Public Health Technical Officer, Professional Level, Pua Public Health Officer, Nan Province

*** Public Health Technical Officer, Professional Level, Pua Public Health Officer, Nan Province

ประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัย
โดยครอบครัวมีส่วนร่วม อำเภอป่า จังหวัดน่าน

จุฬาลักษณ์ ยะวิญญาญ*

วิชาภรณ์ คันทะมูล**

ระบอบ เนตรทิพย์***

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัย โดยครอบครัวมีส่วนร่วม อำเภอป่า จังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย จำนวน 157 คู่ ได้มาจากการสุ่มแบบอย่างง่าย (simple random sampling) เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย 1) โปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัย โดยครอบครัวมีส่วนร่วม โดยมีการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด จำนวน 4 ครั้ง ระยะเวลา 16 สัปดาห์ ดังนี้ 1.1) สร้างสายใย 1.2) สร้างวินัย 1.3) สร้างเด็กเก่ง ครั้งที่ 1 และ 1.4) สร้างเด็กเก่ง ครั้งที่ 2 2) แบบสอบถามประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 ความรู้และทักษะ ส่วนที่ 3 พฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก และ 3) แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา และค่า t-test dependent

จากผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ปกครองมีความรู้และทักษะสูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\bar{X} = 50.41$, S.D. = 3.242) 2) พฤติกรรมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($\bar{X} = 122.17$, S.D. = 4.103) 3) เด็กปฐมวัยมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\bar{X} = 14.48$, S.D. = 1.066)

คำสำคัญ: เด็กปฐมวัย, โปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวก

* พยาบาลวิชาชีพ ชำนาญการ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชป่า จังหวัดน่าน

** นักวิชาการสาธารณสุข ชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอป่า จังหวัดน่าน

*** พยาบาลวิชาชีพ ชำนาญการ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชป่า จังหวัดน่าน

บทนำ

การพัฒนาในเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งที่รัฐบาลไทยให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ทำให้ผลของการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุดต่อการสร้างรากฐานของชีวิต ในทางเศรษฐศาสตร์เมื่อเปรียบเทียบในช่วงวัยมนุษย์ การลงทุนที่คุ้มค่าที่สุด คือ การลงทุนในเด็กปฐมวัยซึ่งก่อให้เกิดผลตอบแทนจากการลงทุนถึงร้อยละ 7-10 ต่อปี โดยการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กนั้น ยิ่งเริ่มเร็วยิ่งเป็นผลดีเนื่องจากในช่วง 5 ปีแรกของชีวิต เป็นช่วงที่สมองเติบโตและพัฒนาอย่างรวดเร็วที่สุดกว่าช่วงวัยอื่น เด็กที่มีพัฒนาการดีจะมีความพร้อมต่อการเรียนรู้และปรับตัวสู่โลกกว้าง เมื่อเข้าสู่โรงเรียนจะสามารถเรียนหนังสือได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีแนวโน้มที่จะรู้จักคิดวิเคราะห์ มีความจำดี สามารถจัดการกับอารมณ์ตนเองและเข้าสังคมกับผู้อื่นได้ดี เปรียบเสมือนการสร้างฐานแรกของปิระมิดที่มีฐานแน่น มั่นคง แข็งแรง สามารถรองรับชีวิตทั้งหมดที่หล่นได้ โดยสิ่งเหล่านี้เกิดจากการเลี้ยงดูและได้รับการส่งเสริมพัฒนาการตามช่วงวัยอย่างถูกต้องและเหมาะสมจากผู้ปกครอง

นอกจากการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตามช่วงวัยแล้ว รัฐบาลได้มีการดำเนินงานและพัฒนาเด็กปฐมวัยภายใต้กฎหมาย นโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เริ่มตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, การกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579), แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564), พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545) และ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2553) รวมถึงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่เป็นเครื่องกำกับให้การดำเนินงานด้านเด็กปฐมวัยของประเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual ; DSPM) สำหรับในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยมีแนวทางส่งเสริมกระตุ้นพัฒนาการที่ล่าช้าในช่วงเวลา 1 เดือน และประเมินซ้ำอีกครั้ง หากพบเด็กที่ไม่ผ่านทักษะที่เคยล่าช้า ให้ส่งต่อไปยังหน่วยบริการสุขภาพโดยใช้คู่มือประเมินเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการ (TEDA4I) โดยบุคลากรสุขภาพ เป็นระยะเวลา 3 เดือน และวัดซ้ำ ในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยนั้น จะดำเนินการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเคลื่อนไหว (Gross Motor; GM) ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา (Fine Motor; FM) ด้านการเข้าใจภาษา (Receptive Language; RL) ด้านการใช้ภาษา (Expressive Language; EL) ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม (Personal and Social; PS) สำหรับในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์เป็นการส่งเสริมตามแนวทางในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในแต่ละพื้นที่

จากการสำรวจข้อมูลพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในช่วงปี 2557-2558 (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2558) พบว่าเด็กปฐมวัยไทยมากกว่า 1 ใน 4 มีระดับพัฒนาการโดยรวมสงสัยล่าช้า โดยกลุ่มเด็กปฐมวัยที่มีความเสี่ยงต่อพัฒนาการล่าช้า ได้แก่ เด็กที่มาจากครอบครัวยากจน กลุ่มแรงงานย้ายถิ่นอพยพ และเด็กที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่และพบว่าเด็กที่ทั้งพ่อและแม่ย้ายถิ่นมีระดับพัฒนาการสงสัยล่าช้ามากกว่าเด็กที่อยู่กับพ่อแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับในจังหวัดน่านจัดเป็นหนึ่งในสถานการณ์ข้างต้น จากผลการคัดกรองความเสี่ยงทางสังคม (Social risk) ในเด็กปฐมวัยจำนวน 989 คน พบว่าเด็กปฐมวัยอาศัยอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย จำนวน 330 คน คิดเป็นร้อยละ 33.37 คน และมีพัฒนาการล่าช้า 50 คน คิดเป็นร้อยละ 15.15 ผลจากการดำเนินงานคัดกรองพัฒนาการเด็กตามกลุ่มอายุ ด้านการให้บริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคเฉพาะ (Special Promotion & Prevention) ในปีพ.ศ. 2559-2561 พบเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าร้อยละ 30 วัน คิดเป็นร้อยละ 13.65, 10.18 และ 22.61 สำหรับในอำเภอปัว จังหวัดน่าน พบเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าร้อยละ 30 วัน คิดเป็นร้อยละ 12.48, 8.15 และ 15.48 ตามลำดับ รวมทั้งพบเด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ถึงร้อยละ 60.5 จะเห็นได้ว่าในพื้นที่อำเภอปัว ยังพบเด็กจำนวนหนึ่งที่มีปัญหาพัฒนาการทางอารมณ์ในพื้นที่ ซึ่งถ้าหากไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการที่อาจส่งผลกระทบต่อเด็กในรูปแบบของปัญหาการรับประทาน การนอนยาก การเจริญเติบโต

ไม่ดี มีปัญหาการควบคุมอารมณ์ มีพฤติกรรมก้าวร้าว หรือกลายเป็นเด็กเก็บกด ไม่มั่นใจตนเอง ปรับตัวยาก ไม่อดทนต่อปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิต และกลายเป็นคนที่ไม่เห็นคุณค่าของตนเองในที่สุด (กรมสุขภาพจิต, 2560) และจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาในครูผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองเด็กปฐมวัยเบื้องต้น พบว่าครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองส่วนใหญ่คิดว่า การแก้ไขปัญหาพัฒนาการในด้านต่าง ๆ และการแก้ปัญหาพัฒนาการทางด้านอารมณ์ เป็นบทบาทภารกิจหลักของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพียงฝ่ายเดียว และผู้ปกครองไม่มีความชำนาญในการใช้คู่มือ DSPM เนื่องจากคู่มือ DSPM เนื้อหาค่อนข้างมากจึงยากสำหรับผู้ปกครองบางราย เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย หรือผู้ที่ไม่ได้รับการอบรมการใช้คู่มือ เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าการมีพัฒนาการที่ดี เริ่มต้นที่ครอบครัวและผู้ดูแล โดยเริ่มต้นจากเหตุการณ์เล็ก ๆ ในชีวิตประจำวัน ด้วยกิจกรรมที่สม่ำเสมอ เช่น การเล่นกับเด็ก การอ่านนิทาน การพูดคุยเชิงบวก การชวนให้เด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561) ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เห็นความสำคัญของปัญหาพัฒนาการทางด้านอารมณ์ของเด็กปฐมวัยในพื้นที่อำเภอปัว จึงได้พัฒนาโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัย โดยครอบครัวมีส่วนร่วม อำเภอปัว จังหวัดน่าน โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ และกิจกรรมจากโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวกโดยครอบครัวมีส่วนร่วม (DSPM based family - mediated Preschool Parenting Program; Triple P) ตามแนวทางของสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ ซึ่งบูรณาการกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยจากคู่มือ DSPM ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ง่าย และปฏิบัติได้ที่บ้านผ่านกิจกรรม กอด เล่า เล่น ร้อง เต้น วาด สร้างสมาธิ ทั้งนี้การดำเนินงานในปัจจุบันจึงต้องใช้กระบวนการการเสริมพลังแก่ผู้ปกครองให้มีความรู้และทักษะในการกระตุ้นพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวกมากกว่าการประเมินคัดกรองเพียงอย่างเดียว ซึ่งการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์และการเรียนรู้ของช่วงวัยนี้ จะส่งผลถึงบุคลิกภาพ ความสามารถในการเรียนรู้ และสติปัญญาเมื่อสู่วัยเรียน และเมื่อโตเป็นวัยผู้ใหญ่ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัย โดยครอบครัวมีส่วนร่วม อำเภอปัว จังหวัดน่าน

2 วัตถุประสงค์รอง

2.1 เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัย โดยครอบครัวมีส่วนร่วม ต่อความรู้และทักษะของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวก

2.2 เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัย โดยครอบครัวมีส่วนร่วม ต่อพฤติกรรมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวก

2.3 เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัย โดยครอบครัวมีส่วนร่วม ต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้มีขอบเขตการศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้านคือ 1) ด้านเนื้อหา คือ มุ่งศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัย โดยครอบครัวมี

ส่วนร่วม 2) ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย จำนวน 1,085 คู่ และทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม ได้ผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย จำนวน 157 คู่ 3) ด้านพื้นที่ คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 5 แห่ง ในเขตอำเภอปัว จังหวัดน่าน 4) ด้านระยะเวลาตั้งแต่เดือน มิถุนายน 2561-มีนาคม 2562

กรอบแนวคิดการวิจัย

โปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัยโดยครอบครัวมีส่วนร่วม ในการวิจัยครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมาใช้ในการส่งเสริมโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และเสริมสร้างวินัยเชิงบวก (Triple P) จากการศึกษาพัฒนาเครื่องมือในการส่งเสริมพัฒนาการของสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2561) ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างสายใย ขั้นตอนที่ 2 การสร้างวินัย ขั้นตอนที่ 3 การสร้างเด็กเก่งครั้งที่ 1 และขั้นตอนที่ 4 การสร้างเด็กเก่งครั้งที่ 2 ซึ่งโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัยในครั้งนี้ จะส่งผลต่อ ความรู้และทักษะ รวมถึงพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง สามารถนำไปสู่การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ในด้านเก่ง ด้านดี และด้านความสุข ของเด็กปฐมวัยได้ โดยมีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1.1 หลังสิ้นสุดโปรแกรม ผู้ปกครองมีความรู้และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัยโดยครอบครัวมีส่วนร่วม

1.2 หลังสิ้นสุดโปรแกรม ผู้ปกครองมีพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัยโดยครอบครัวมีส่วนร่วม

1.3 หลังสิ้นสุดโปรแกรม เด็กปฐมวัยมีความฉลาดทางอารมณ์ ในด้านเก่ง ด้านดี และด้านความสุข สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัยโดยครอบครัวมีส่วนร่วม

รายละเอียดกรอบแนวคิดในการวิจัย ภาพที่ 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย จำนวน 1,085 คู่ที่กำลังศึกษาอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอป่าสัก จำนวน 15 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย จำนวน 157 คู่ ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster sampling) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากอัตราร้อยละ 30 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอป่าสัก จำนวนทั้งหมด 15 แห่ง ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากแบบไม่คืนที่ได้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอป่าสัก จำนวน 5 แห่ง หลังจากนั้นผู้วิจัยสุ่มเลือกผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยจากห้องเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งละ 1 ห้องเรียน รวม 5 ห้องเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากแบบไม่คืนที่

คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง (inclusion criteria) ดังนี้

1) เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกเด็กปฐมวัย

2) ผู้ปกครองและเด็กสามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยและสามารถอ่านออกเขียนได้

3) ผู้ปกครองและเด็กยินยอมและสมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมตลอดจนสิ้นสุดกิจกรรม

4) อาศัยอยู่ในพื้นที่ อำเภอป่าสัก จังหวัดน่าน ต่อเนื่องตลอดระยะเวลาในการดำเนินการตามโปรแกรมที่กำหนดขึ้น

คุณสมบัติของการคัดออกกลุ่มตัวอย่าง (exclusion criteria) ดังนี้

1) ไม่สามารถเข้าร่วมโปรแกรมได้ต่อเนื่องตามที่กำหนด

2) ขอสละสิทธิ์ออกระหว่างการทำกิจกรรมโปรแกรม

3) ไม่นำกิจกรรมไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องกับบุตรหลานที่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัย ได้แก่ โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวกเด็กปฐมวัย โดยครอบครัวมีส่วนร่วม (Triple P) ของสถาบันพัฒนาการเด็กกราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2561) โดยมีกำหนดการดำเนินกิจกรรมกลุ่มร่วมกันทั้งหมด จำนวน 4 ครั้ง จัด 1 ครั้งห่างกัน 4 สัปดาห์ รวมระยะเวลา 16 สัปดาห์ ประกอบด้วยเครื่องมือย่อย ได้แก่ แผนการสอน สื่อการสอน และชุดอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม

ส่วนที่ 2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไป จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ เพศของเด็กปฐมวัย อายุเด็ก อายุผู้ปกครอง ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพปัจจุบัน สถานภาพสมรส ลักษณะครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว และผู้ดูแลอบรมหลักของเด็ก มีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและปลายเปิด 2) ความรู้และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากคู่มือพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กปฐมวัย (นพวรรณ ศรีวงศ์พานิช, 2557) จำแนกเป็น ความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก จำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 10 คะแนน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ถูกต้อง ไม่แน่ใจ ไม่ถูกต้อง และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก จำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 50 คะแนน ลักษณะข้อคำถามเป็นเลือกตอบแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ เป็นประจำ เกือบทุกครั้ง บางครั้ง นานครั้ง ไม่เคย 3) พฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวกของสถาบันพัฒนาการเด็กกราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต จำนวน 32 ข้อ คะแนนเต็ม 160 คะแนน ลักษณะข้อคำถามเป็นเลือกตอบแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ เป็นประจำ ทำบ่อยครั้ง ทำบางครั้ง ทำน้อยครั้ง ไม่ทำเลย เกณฑ์การแปลผล แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ปานกลาง และระดับต่ำ 3) แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ 3-5 ปี ฉบับย่อ ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็ม 60 คะแนน

ลักษณะข้อคำถามเป็นเลือกตอบแบบประเมินค่า (rating scale) 4 ระดับ ไม่เป็นเลย เป็นบางครั้ง เป็นบ่อยครั้ง เป็นประจำ เกณฑ์การแปลผล แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ปกติ และสูงกว่าเกณฑ์ปกติ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

1. โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวกเด็กปฐมวัย โดยครอบครัวมีส่วนร่วม (Triple P) ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาโปรแกรมก่อนนำไปใช้จริง โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ จิตแพทย์เด็ก 1 ท่าน พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านอนามัยแม่และเด็ก 2 ท่าน ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

2. แบบสอบถามประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัย โดยครอบครัวมีส่วนร่วม ตรวจสอบความตรงต่อเนื้อหา จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน มีดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 ตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ ในส่วนของความรู้และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก ในส่วนของพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ 3-5 ปี ฉบับย่อ โดยมีค่า Cronbach's alpha coefficient เท่ากับ 0.831, 0.862 และ 0.872 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัย โดยคำนึงถึงจริยธรรมของการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และในกลุ่มตัวอย่าง โดยอธิบายถึงวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการวิจัย และเครื่องมือในการวิจัย แก่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

4.2 ผู้วิจัยอธิบายถึงคุณประโยชน์ของงานวิจัย เน้นถึงความสมัครใจและตั้งใจเข้าร่วมโครงการวิจัย และขอคำยินยอมจากผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยในการเข้าร่วมโครงการโดยลงชื่อในเอกสารการยินยอม และสามารถถอนตัวได้ตลอดเวลา

4.3 ผู้วิจัยเก็บรักษาความลับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยอย่างเคร่งครัดระหว่างการเก็บข้อมูล ไม่มีการเปิดเผยชื่อ สรุปรวมถึงหลีกเลี่ยงวิธีการที่จะก่อให้เกิดความเครียดหรือวิตกกังวลต่อผู้เข้าร่วมโครงการ ข้อมูลที่เก็บได้จะถูกเก็บเป็นความลับ หลังจากเสร็จสิ้นโครงการวิจัยข้อมูลจะถูกทำลายทันที

4.4 ผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลที่จะสามารถระบุตัวผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยต่อสาธารณชน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนของโปรแกรมจำนวน 4 ครั้ง ระยะเวลา 16 สัปดาห์ ดังนี้

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กิจกรรมย่อย
สัปดาห์ที่ 1 กิจกรรมครั้งที่ 1 สร้างสายใย ระยะเวลา 3 ชั่วโมง	1. การเก็บข้อมูลก่อนเข้าร่วมโปรแกรม 2. เพื่อพัฒนาทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างเด็กปฐมวัยกับผู้ปกครอง 3. สร้างกลุ่มสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายเจ้าหน้าที่ ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง เพื่อกระบวนกรเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงร่วมกัน	1) บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย และ การสร้างวินัยเชิงบวกหลังจากนั้นดำเนินกิจกรรมร่วมกับเด็กปฐมวัย 2) เปิดกลุ่มสร้างสัมพันธภาพ แนะนำตนเอง 3) กอดสร้างสุข ประกอบเพลง ความรักอยู่สูง 4) นิทานสร้างสรรค์ โดยผู้ปกครองเล่านิทาน 5) วาดภาพสร้างจินตนาการ ผู้ปกครองและเด็กสลับกัน วาดภาพใบหน้าคน 6) เล่น/เต้นสร้างความสนุก ร่วมกัน

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กิจกรรมย่อย
		7) สมาชิกสร้างความสบาย ประกอบเพลง ดั่งดอกไม้บาน 8) สรุบทบทเรียน สอบถามและแลกเปลี่ยนความรู้สึก สิ่งที่ได้ในกิจกรรมครั้งนี้ แนวทางการนำไปปฏิบัติที่บ้าน 9) มอบหมายให้ผู้ปกครองไปปฏิบัติต่อที่บ้าน 10) ติดตามโดยครูผู้ดูแลเด็ก
สัปดาห์ที่ 5 จัดกิจกรรมครั้งที่ 2 สร้างวินัย ระยะเวลา 3 ชั่วโมง	1. สร้างกลุ่มสัมพันธ์เพื่อกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงร่วมกัน 2. ฝึกทักษะการสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัยสำหรับผู้ปกครอง 3. ลด/ปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การลงโทษที่รุนแรง หรือการลงโทษทางร่างกาย	1) เปิดกลุ่มสร้างสัมพันธ์ภาพ แนะนำตนเอง 2) กอดสร้างสุข ประกอบเพลง ความรักอยู่สูง และเล่นเกมส่งบอลสร้างสุข 3) ฟังนิทานสร้างวินัย ผู้ปกครองเล่านิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างวินัย 4) ศิลปะสร้างจินตนาการ ผู้ปกครองและเด็กฉีกกระดาษแปะเป็นรูปสัตว์ 5) เล่น/เต้นสร้างความสนุก ผู้ปกครองและเด็กเต้นประกอบเพลง และแบ่งกลุ่มต่อบล็อกไม้ 6) สมาชิกสร้างความสบาย ประกอบเพลง ดั่งดอกไม้บาน 7) สรุบทบทเรียน สอบถามและแลกเปลี่ยนความรู้สึก สิ่งที่ได้ในกิจกรรมครั้งนี้ แนวทางการนำไปปฏิบัติที่บ้าน การสังเกตติดตามพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของเด็ก 8) มอบหมายให้ผู้ปกครองไปปฏิบัติต่อที่บ้าน 9) ติดตามโดยครูผู้ดูแลเด็ก
สัปดาห์ที่ 10 กิจกรรมครั้งที่ 3 สร้าง เด็กเก่ง 1 ระยะเวลา 3 ชั่วโมง	1. สร้างกลุ่มสัมพันธ์เพื่อกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงร่วมกัน 2. ฝึกทักษะผู้ปกครองในการมองหาข้อดี และ ชม เพื่อ สร้าง ความภาคภูมิใจ 3. เพิ่มทักษะการเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของเด็ก	1) เปิดกลุ่มสร้างสัมพันธ์ภาพ แนะนำตนเอง 2) กอดสร้างสุข ประกอบเพลง ความรักอยู่สูง 3) ชมสร้างความภาคภูมิใจ อธิบายหลักการและองค์ประกอบของการชมอย่างมีประสิทธิภาพ 4) สร้างเด็กเก่ง ร้อยลูกปัด สอบถามเด็กจากการหยิบอุปกรณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน 5) เล่น/เต้นสร้างความสนุก เพลงพระอาทิตย์ยิ้มแฉ่ง 6) สมาชิกสร้างความสบาย ประกอบเพลง ดั่งดอกไม้บาน 7) สรุบทบทเรียน สอบถามและแลกเปลี่ยนความรู้สึก สิ่งที่ได้ในกิจกรรมครั้งนี้ แนวทางการนำไปปฏิบัติที่บ้าน การสังเกตมองหาข้อดีของลูกและได้ชมลูก 8) มอบหมายให้ผู้ปกครองไปปฏิบัติต่อที่บ้าน 9) ติดตามโดยครูผู้ดูแลเด็ก

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กิจกรรมย่อย
สัปดาห์ที่ 16 กิจกรรมครั้งที่ 4 สร้าง เด็กเก่ง 2 ระยะเวลา 3 ชั่วโมง	1.สร้างกลุ่มสัมพันธ์เพื่อกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงร่วมกัน 2.ฝึกทักษะการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการเด็กเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ 3.ฝึกทักษะการสร้างวินัยเชิงบวกสำหรับผู้ปกครอง 4.เก็บรวบรวมข้อมูลหลังสิ้นสุดโปรแกรม	1) เปิดกลุ่มสร้างสัมพันธ์ภาพ แนะนำตนเอง 2) กอดสร้างสุข ชมสร้างความภูมิใจ 3) ฝึกตั้งคำถามสมมุติกับลูกเมื่อ หิว,เหนื่อย,ร้อน,หนาว,ป่วย 4) หนึ่งภาพสิบชิ้น ทีมแข่งกันวางรูปทรงลงในช่อง 5) ทีมแข่งกันจัดหมวดหมู่สิ่งต่าง ๆ ได้แก่ สัตว์ เสื้อผ้า อาหาร ผลไม้ ของใช้ 6) เล่น/เต้น ประกอบเพลง 7) สมาธิสร้างความสบาย ประกอบเพลง ดั่งดอกไม้บาน 8) สรุปทบทวน สอบถามและแลกเปลี่ยนความรู้สึก สิ่งที่ได้ในกิจกรรมครั้งนี้ แนวทางการนำไปปฏิบัติที่บ้าน การสังเกตติดตามพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของเด็ก 9) เก็บรวบรวมข้อมูลหลังสิ้นสุดโปรแกรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัย โดยครอบครัวมีส่วนร่วม ผู้วิจัยและคณะเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างก่อนจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 1 และหลังสิ้นสุดกิจกรรม ในสัปดาห์ที่ 16 โดยอธิบายรายละเอียดของการวิจัย และขอความร่วมมือให้ข้อมูลตามความเป็นจริง

แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ 3-5 ปี ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยเป็นประจำห้องผู้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการอธิบายวิธีการประเมินและแปลผลให้แก่ครูผู้ดูแลเด็กก่อนดำเนินการกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 1 และ หลังสิ้นสุดกิจกรรม ในสัปดาห์ที่ 16

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก พฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก และความฉลาดทางอารมณ์ ระหว่างก่อนเข้าร่วมโปรแกรมและสิ้นสุดโปรแกรมด้วยสถิติที่ (t-test dependent)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.1 ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นปู่ย่า/ตายาย ร้อยละ 56.1 รองลงมาเป็นบิดา/มารดา ร้อยละ 43.9 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 49.7 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 65.6 มีลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่ที่มีบิดา มารดา ปู่ย่าหรือตายายอาศัยอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 78.3 และผู้ดูแลอบรมหลักของเด็กเป็นปู่ย่า/ตายาย

2. ความรู้และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวกของผู้ปกครอง พบว่า หลังสิ้นสุดโปรแกรม ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยของความรู้และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวกเพิ่มขึ้นจากระดับต่ำ ($\bar{X}$ = 36.17, S.D. = 2.501) เป็นระดับสูง ($\bar{X}$ = 50.41, S.D. = 3.242) และเมื่อเปรียบเทียบ

ความแตกต่างค่าเฉลี่ย พบว่า ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยของความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม ($\bar{X} = 8.47$, S.D. = 1.635) และมีทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม ($\bar{X} = 41.94$, S.D. = 2.633) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 1 และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยความรู้และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในกลุ่มผู้ปกครองที่เป็นบิดามารดา และในกลุ่มผู้ปกครองที่เป็นปู่ย่า/ตายาย หลังสิ้นสุดโปรแกรม พบว่าในกลุ่มผู้ปกครองที่เป็นบิดามารดา และในกลุ่มผู้ปกครองที่เป็นปู่ย่า/ตายาย มีค่าเฉลี่ยของความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม ($\bar{X} = 8.66$, S.D. = 1.553 และ ($\bar{X} = 8.23$, S.D. = 1.716) ตามลำดับ และมีทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม ($\bar{X} = 41.57$, S.D. = 2.219 และ ($\bar{X} = 42.23$, S.D. = 2.896) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของความรู้และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก ของผู้ปกครองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม (n=157)

ความรู้และทักษะ	กลุ่มตัวอย่าง		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D		
ความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก				
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	6.17	1.962	11.386	.000*
หลังสิ้นสุดโปรแกรม	8.47	1.635		
ทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก				
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	29.99	1.734	15.935	.000*
หลังสิ้นสุดโปรแกรม	41.94	2.633		
ความรู้และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก				
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	36.17	2.501	48.885	.000*
หลังสิ้นสุดโปรแกรม	50.41	3.242		

หมายเหตุ * p-value < .05

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของความรู้และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก จำแนกประเภทผู้ปกครอง ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม (n=157)

ความรู้และทักษะ	ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม		หลังสิ้นสุดโปรแกรม		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
ความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก						
บิดามารดา	6.22	1.944	8.66	1.553	6.501	.000*
ปู่ย่า/ตายาย	5.12	1.977	8.23	1.716	9.582	.000*

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ความรู้และทักษะ	ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม		หลังสิ้นสุดโปรแกรม		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
ทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก						
บิดามารดา	30.10	1.783	41.57	2.219	13.817	.000*
ปู่ย่า/ตายาย	28.91	1.699	42.23	2.896	18.916	.000*
ความรู้และทักษะในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก						
บิดามารดา	36.22	2.662	50.89	3.320	32.667	.000*
ปู่ย่า/ตายาย	32.13	2.382	49.80	3.056	37.070	.000*

หมายเหตุ * p-value < .05

3. พฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวกของผู้ปกครอง พบว่า หลังสิ้นสุดการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก เพิ่มขึ้นจากระดับต่ำเป็นระดับสูง ($\bar{X} = 122.17$, S.D. = 4.103) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ย จำแนกรายด้านพบว่า ผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก ด้านการสร้างสายใย ($\bar{X} = 30.76$, S.D. = 2.316) ด้านการสร้างวินัย ($\bar{X} = 30.06$, S.D. = 1.841) ด้านการสร้างเด็กเก่งครั้งที่ 1 ($\bar{X} = 30.36$, S.D. = 2.051) และการสร้างเด็กเก่งครั้งที่ 2 ($\bar{X} = 30.99$, S.D. = 2.178) สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 3 และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก ในกลุ่มผู้ปกครองผู้เป็นบิดามารดา และในกลุ่มผู้ปกครองผู้เป็นปู่ย่า/ตายาย หลังสิ้นสุดโปรแกรม พบว่าในกลุ่มผู้ปกครองที่เป็นบิดามารดา และในกลุ่มผู้ปกครองที่เป็นปู่ย่า/ตายาย มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวกสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม ($\bar{X} = 121.78$, S.D. = 4.109 และ $\bar{X} = 122.65$, S.D. = 4.072) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวกของผู้ปกครอง ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม (n=157)

พฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการ	กลุ่มตัวอย่าง		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D		
การสร้างสายใย				
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	25.15	2.207	21.130	.000*
หลังสิ้นสุดโปรแกรม	30.76	2.316		
การสร้างวินัย				
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	22.66	2.136	33.581	.000*
หลังสิ้นสุดโปรแกรม	30.06	1.841		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

พฤติกรรมในการ ส่งเสริมพัฒนาการ	กลุ่มตัวอย่าง		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D		
การสร้างเด็กเก่ง 1				
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	21.11	2.439	35.704	.000*
หลังสิ้นสุดโปรแกรม	30.36	2.051		
การสร้างเด็กเก่ง 2				
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	20.89	2.411	40.854	.000*
หลังสิ้นสุดโปรแกรม	30.99	2.178		
พฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก				
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	71.42	4.344	11.822	.000*
หลังสิ้นสุดโปรแกรม	122.17	4.103		

หมายเหตุ * p-value < .05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก จำแนกประเภทผู้ปกครอง ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม (n=157)

พฤติกรรมในการ ส่งเสริมพัฒนาการ	ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม		หลังสิ้นสุดโปรแกรม		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
พฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก						
บิดามารดา	71.43	4.386	121.78	4.109	84.693	.000*
ปู่ย่า/ตายาย	71.41	4.323	122.65	4.072	73.068	.000*

4. ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย พบว่า หลังสิ้นสุดการเข้าร่วมโปรแกรมเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยของความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้น ($\bar{X}$ = 41.46, S.D. = 1.704) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยจำแนกรายด้านพบว่า เด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยของความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ($\bar{X}$ = 13.24, S.D. = 1.146) ด้านเก่ง ($\bar{X}$ = 13.74, S.D. = 0.935) และด้านสุข ($\bar{X}$ = 14.48, S.D. = 1.066) เพิ่มขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 5 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ในเด็กที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา และในเด็กที่อาศัยอยู่กับปู่ย่า/ตายาย หลังสิ้นสุดโปรแกรม พบว่า เด็กที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา และเด็กที่อาศัยอยู่กับปู่ย่า/ตายาย มีค่าเฉลี่ยของความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้น สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม ($\bar{X}$ = 41.67, S.D. = 1.820 และ $\bar{X}$ = 41.31, S.D. = 1.600) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม (n=157)

ความฉลาดทางอารมณ์	กลุ่มตัวอย่าง		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D		
ด้านดี				
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	12.99	1.038	2.619	.010
หลังสิ้นสุดโปรแกรม	13.24	1.146		
ด้านเก่ง				
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	13.11	1.066	5.730	.000*
หลังสิ้นสุดโปรแกรม	13.74	0.935		
ด้านสุข				
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	13.04	1.205	11.090	.000*
หลังสิ้นสุดโปรแกรม	14.48	1.066		
ความฉลาดทางอารมณ์				
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	39.14	1.959	12.491	.000*
หลังสิ้นสุดโปรแกรม	41.46	1.704		

หมายเหตุ * p-value < .05

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย จำแนกประเภทผู้ปกครอง ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม (n=157)

ความฉลาดทางอารมณ์	ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม		หลังสิ้นสุดโปรแกรม		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
พฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวก						
อาศัยอยู่กับบิดามารดา	39.45	1.947	41.67	1.820	7.942	.000*
อาศัยอยู่กับปู่ย่า/ตายาย	38.90	1.924	41.31	1.600	9.609	.000*

หมายเหตุ * p-value < .05

การอภิปรายผล

ประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัย โดยครอบครัวมีส่วนร่วม ส่งผลต่อความรู้ ทักษะ พฤติกรรมในการเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัยที่สูงขึ้น ทั้งในกลุ่มผู้ปกครองที่เป็นบิดามารดา และในกลุ่มผู้ปกครองที่เป็นปู่ย่าตายาย ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์เด็กปฐมวัยเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้จากการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกโดยผู้ปกครองที่บ้านอย่างต่อเนื่อง ตามกิจกรรมโปรแกรม จำนวน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างสายใย การสร้างวินัย การสร้างเด็กเก่งครั้งที่ 1 และการสร้างเด็กเก่งครั้งที่ 2 โดยกิจกรรมในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกิจกรรมที่

เกี่ยวข้องกับการกอด เล่า เล่น ร้อง เต้น วาด สร้างสมาธิ โดยผู้ปกครองเป็นผู้ปฏิบัติ ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ว่า

การพัฒนาผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็นในกลุ่มผู้ปกครองที่เป็นบิดามารดา หรือปู่ย่าตายายให้มีความรู้และทักษะในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกในเด็กปฐมวัยที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ และเน้นการมีส่วนร่วมส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวกอย่างต่อเนื่องและปฏิบัติเป็นประจำได้ที่บ้าน ในด้านการสร้างสายใย ด้านการสร้างวินัย และการสร้างเด็กเก่ง เช่นเดียวกับการวิจัยของวิจิตร จันดาบุตรและคณะ (2561) ได้ศึกษากระบวนการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่ากระบวนการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของเครือข่ายและผู้ปกครอง โดยมุ่งเน้นให้ตระหนักถึงความสำคัญและเข้าใจบทบาทของตนเองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก มีการปฏิบัติ กำกับติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย รวมถึงการศึกษาของ อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร และพัชราภรณ์ พุทธิกุล (2560) ได้วิเคราะห์สถานการณ์ของการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยโดยผู้ปกครองที่ไม่ใช่พ่อแม่และนวัตกรรมเสริมสร้างความผูกพันในครอบครัว อธิบายว่า การพัฒนาความผูกพัน โดยการให้ความรักความเอาใจใส่เสมอต้นเสมอปลาย ไม่ว่าจะเป็นด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา การปรับตัวระหว่างเด็กและผู้ดูแลหลัก เช่นปู่ย่าตายาย การหมั่นคอยติดตามสิ่งที่เด็กสื่อสาร พร้อมทั้งตอบสนองความต้องการ รวมถึงการสนทนากับเด็กด้วยภาษากาย เป็นองค์ประกอบหลักของการผูกสายสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ดูแลหลัก ซึ่งจะส่งผลบวกต่อการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กต่อไป

เมื่อผู้ปกครองมีพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการและเสริมสร้างวินัยเชิงบวกอย่างต่อเนื่องและปฏิบัติเป็นประจำสม่ำเสมอ จากการปฏิบัติกอด เล่า เล่น ร้อง เต้น วาด สร้างสมาธิ ส่งผลให้ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยทั้งในด้านเก่ง ด้านดี และด้านความสุขเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้จากกิจกรรมที่ผู้ปกครองปฏิบัติ และจากการติดตามพฤติกรรมได้ค้นพบถึงความถนัดของเด็ก ได้สังเกตตรวจเช็คพัฒนาการของเด็กเป็นประจำ ได้เสริมสร้างความมั่นใจ ได้โต้ตอบตั้งคำถามชวนเด็กคิด กระตุ้นต่อยอดความคิดของเด็ก ได้สร้างความรักความอบอุ่นและความผูกพันระหว่างกัน ได้พูดคุยสื่อสารระหว่างกิจกรรม ได้หาวิธีเล่นหรือการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมโปรแกรม อธิบายได้ว่าการได้รับกำลังใจ หรือการได้รับคำชื่นชม เป็นส่วนสำคัญของความผูกพันทางอารมณ์ การสร้างความมั่นใจ และความมั่นคงทางอารมณ์ เพื่อให้เด็กรู้สึกมั่นใจ มั่นคง และปลอดภัย เป็นพื้นฐานเพื่อให้เด็กมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ปกครอง การสร้างวินัย โดยการปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปกครอง การตอบสนองต่อพฤติกรรมเด็กที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ เป็นการฝึกทักษะเด็กทางสังคม และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การสร้างเด็กเก่ง โดยการชื่นชมสร้างความภาคภูมิใจ การให้รางวัลที่ถูกต้องเหมาะสม การฝึกการรอคอยและกำหนดกติกา การฝึกโต้ตอบและสื่อสารให้เด็กฝึกการช่วยเหลือตนเองง่าย ๆ ในการทำกิจวัตรประจำวัน เป็นการปูพื้นฐานความมั่นใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง หากเกินกำลังสามารถสื่อสารขอความช่วยเหลือได้ (ชดาพิมพ์ เผ่าสวัสดิ์, 2559)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการดำเนินกิจกรรมอย่างครบถ้วน อย่างน้อย 16 สัปดาห์ การเน้นความสำคัญของผู้ปกครองในการนำกิจกรรมไปปฏิบัติที่บ้านอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมทั้งการสื่อสารแก่สมาชิกที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกันเพื่อดูแลเด็กอย่างถูกวิธีและเป็นไปทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม

2. ควรมีการศึกษาความแตกต่างระหว่างกลุ่มเปรียบเทียบ หรือระหว่างกลุ่มบิดามารดาและผู้ดูแลอื่นที่ไม่ใช่บิดามารดา ซึ่งจะสามารถแสดงให้เห็นถึงความชัดเจนของประสิทธิผลของโปรแกรมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2558). *ข้อมูลพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. สืบค้นเมื่อ 9 พ.ย. 2561, จาก <http://www.anamai.moph.go.th>.
- กรมสุขภาพจิต. (2008). *แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็ก 3- 5 ปี (ฉบับย่อ)*. สืบค้นเมื่อ 9 พ.ย. 2561, จาก <http://www.mhc10.go.th/download/35.pdf>
- กรมสุขภาพจิต. (2560). *รักและผูกพัน สร้างสรรค์เด็กไทย*. สืบค้นเมื่อ 2 ธ.ค. 2561, จาก <http://www.rajanukul.go.th/new/index.php?mode=download&group=&page=13>
- ชดาพิมพ์ เฝ้าสวัสดิ์. (2559). การเสริมสร้างความผูกพันทางอารมณ์ สำหรับเด็กวัยแรกเกิด-5ปี ด้วยกิน กอด เล่น เล่า. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- นพวรรณ ศรีวงศ์พานิช. (2557). *คู่มือพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กปฐมวัย สำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- วิจิตร จันดาบุตร, วิทยา อยู่สุข และวิโรจน์ เชมรัมย์. (2561). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 13(1): 208-219.
- สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2561). *โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการและสร้างวินัยเชิงบวก โดยครอบครัวมีส่วนร่วม*. สืบค้นเมื่อ 9 พ.ย. 2561, จาก <https://www.dmh.go.th/bp/files/modelkid.pdf>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2562). *สิ่งเล็ก ๆ ที่สร้างลูก*. สืบค้นเมื่อ 30 มี.ค. 2562, จาก http://resource.thaihealth.or.th/system/files/documents/khuumuue_singelkthiisraangluuk_final.pdf
- อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร และพัชราภรณ์ พุทธิกุล. (2560). การวิเคราะห์สถานการณ์ของการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย โดยผู้ปกครองที่ไม่ใช่พ่อแม่และการนำเสนอนวัตกรรมเสริมสร้างความผูกพันในครอบครัว. *วารสารครุศาสตร์*, 45(3), 188-205.